

Bijlage 1:

Noodzaak Middenzaal bij Theater aan het Vrijthof

1. Bestaande infrastructuur van podium kunsten in Maastricht

Het aantal beschikbare speel/presentatieplekken is in Maastricht zeer beperkt, zeker als het gaat om professioneel en technisch volwaardig geoutilleerde speel/presentatieplekken. Door de jaren heen zijn er namelijk verschillende locaties verloren gegaan voor theatergebruik:

- De Sphinx-zaal, ooit verbouwd tot Festivillage, is nu een bowlingbaan (capaciteit tot 500 bezoekers).
- Het Derde Orde gebouw/Kleine Komedie waar het Vollekstheater ooit is begonnen (zaal met 400 stoelen) is moeten wijken voor woningbouw.
- Podium Posjet in Vijverdal (200 stoelen) is verdwenen.
- Het Löss-theater (120 stoelen) bestaat weliswaar nog, maar is alleen toegankelijk voor de Toneelacademie. Dat geldt ook voor de Toneelacademie-zaal die niet meer inzetbaar is voor derden en vanwege ruimtegebrek wordt gebruikt voor eigen repetities en voorstellingen.
- Het Mercedes theater in het voormalige PLEM-gebouw op Randwyck was voorheen in gebruik voor amateurs; de nieuwe directie van Daimler heeft deze mogelijkheid beëindigd.
- Middelbare scholen Porta Mosana, het oude Bonnefantencollege, hebben een theaterzaal met bühne. Het nieuwe Bonnefanten-college heeft eveneens door nieuw beleid besloten geen amateurs te laten repeteren/spelen.
- Vele gemeenschapshuizen zijn inmiddels gesloten en slechts een paar zijn nog maar beschikbaar voor amateurs: alleen Klakeburg in Heugem en de Greune Zaol.

Naast Theater aan het Vrijthof zijn er een aantal kleine theaterzalen beschikbaar, zoals AINSI-theaterzaal, Kumulus Theater en de Sint Janskerk. In technisch opzicht zijn deze locaties echter beperkt. Het gebrek aan geschikte podia heeft grote gevolgen voor zowel de (doorontwikkeling van de) amateurkunsten in Maastricht maar ook voor de (door)ontwikkeling van professionele makers en gezelschappen, de talentontwikkeling van onze vakstudenten en het programmeringsprofiel van het Theater aan het Vrijthof als één van de culturele brandpunten in het land. Meer dan ooit is er dringend behoefte aan ruimte, aan een nieuwe speelplek.

In de maatvoering zou een Middenzaal het “gat” tussen de verschillende zalen opvullen. Tot nog toe konden gezelschappen en artiesten met hun middenzaalproducties in de te kleine AINSI zaal, dan wel in de veel te grote Papyruszaal staan. Het voortbestaan van AINSI na 1 oktober 2024 is ongewis; de druk op de agenda van de Papyruszaal is enorm. Met de komst van een Middenzaal kunnen de gezelschappen optimaal worden geacommodeerd. De maatvoering van de Middenzaal in zowel toneeloppervlakte (10 x 10 m met afstopping en 10 x 12 m zonder afstopping) als in bezoekerscapaciteit (tussen de 300 en 350 stoelen) zorgt ervoor dat deze zaal uitermate geschikt is voor verschillende soorten uitvoeringen, professioneel en amateur.

2. Middenzaal in relatie tot andere nieuwe podia

Initiatieven zoals de revitalisatie van de Bonbonnière en het gebruik van de Theresiakerk door bijvoorbeeld harmonieën, juichen wij van harte toe. Met deze podia wordt het aantal beschikbare speelplekken weer enigszins op peil gebracht. Beide zalen vormen echter geen vervanging van de geplande Middenzaal in Theater aan het Vrijthof vanwege de (technische en logistieke) beperkingen en omdat dit dislocaties betreft waardoor er een dubbele inzet nodig is van personeel en materialen.

3. Behoeftte aan Middenzaal

Amateurkunsten

De noodzaak voor een volwaardige en professioneel uitgeruste speelplek voor de amateurkunsten in Maastricht is erg groot. Tijdens de coronapandemie konden en mochten de amateurgezelschappen – toneel, muziektheater, HaFa en dans – lange tijd niet repeteren en geen uitvoeringen geven. Nu alle beperkingen van overheidswege zijn opgeheven en uitvoeringen weer mogen worden gegeven, zijn er niet of nauwelijks geschikte en betaalbare speelplekken voorhanden. Niet elk gezelschap heeft de menskracht, de middelen en de achterban om in de Papyruszaal te spelen. Dit zet opnieuw een grote druk op de gezelschappen. Er is – opnieuw - geen zicht op uitvoeringen. Een spoedige realisatie van een Middenzaal is daardoor een bittere noodzaak om het rijkgeschakeerde palet aan amateurkunsten in onze stad te kunnen behouden en tegelijkertijd de broodnodige nieuwe initiatieven een kans te kunnen bieden. Met een Middenzaal kunnen we de amateurverenigingen ook beter tegemoet komen in de spreiding van de theaterzalen en hen jaarlijks tussen de 50 en 60 uitvoeringen faciliteren.

We hebben met verschillende partijen gesproken over de urgentie van de Middenzaal. Als de kogel door de kerk is, zullen we ook andere amateurgezelschappen betrekken bij de planvorming en verdere proces van de realisatie van de Middenzaal. Een greep uit de reacties:

“

't Mestreechs Volleks Tejater is al 30 jaar vaste bespeler van Theater aan het Vrijthof. Tweejaarlijks worden producties gemaakt die passen in de grote zaal van het theater, de Papyruszaal. Het zijn grote en daardoor kostbare producties. Bij de oprichting van ons gezelschap 40 jaar geleden speelden we kluchten, komedies en kemikken opera's in de Sphinxzaal aan de Boschstraat en in het Derde Ordegebouw aan de Patersbaan. Dat waren Middenzalen met pak 'm beet 400 stoelen. Wij wensen Maastricht een Middenzaal waar bestaande maar ook nieuwe gezelschappen hun voorstellingen kunnen maken in 'eus Mestreechter taol'.

- Carol Pletzers, secretaris bestuur

”

“

Vocal Group Odeon maakt elke twee jaar een grote muziektheaterproductie. Het ontbreekt in Maastricht echter aan geschikte locaties met de juiste technische middelen. Locaties die bovendien nog betaalbaar zijn voor amateurs. De Middenzaal zou voor ons de perfecte locatie zijn; wat betreft het aantal stoelen, de technische middelen die voorhanden zullen zijn en de professionele ondersteuning.

- Cisca Stevens, secretaris bestuur

”

“

Dansstudio Maastricht staat te popelen om een Middenzaal zodat er tweejaarlijks een mooie eindvoorstelling in een prachtige zaal kan plaatsvinden waarbij alle leerlingen de kans krijgen om in een professioneel theater op te treden. Een Middenzaal is een meerwaarde voor zowel het Theater als voor de vele verschillende amateurkunstscholen en amateurgezelschappen.

- Danee Klever, dansdocent & danser

”

“

Voor Veldeke Mestreech zou een multifunctionele Middenzaal is een prachtige plek zijn. Niet alleen voor de uitvoeringen van Veldeke Theater, die daar helemaal tot hun recht zouden komen, maar ook voor onze andere activiteiten: jaarvergaderingen, lezingen of boekpresentaties.

- Carlo Schrijnemakers, voorzitter
Veldeke Krink Mestreech

”

Professionele gezelschappen, festivals en vakopleidingen

Het aantal professionele gezelschappen, jonge makers en de aanwezigheid van de kunstvakopleidingen zorgen voor een culturele hotspot die past bij Maastricht als stad die zich van industriestad naar kennisstad ontwikkelt. Het programmeringsprofiel van Theater aan het Vrijthof sluit hier nadrukkelijk op aan.

Elk seizoen presenteert Theater aan het Vrijthof, naast een brede programmering met een prominente plek voor de amateurverenigingen, een hoogwaardig artistiek aanbod waarin rijks-gesubsidieerde gezelschappen – de zogenaamde gezelschappen uit de Basis Infra Structuur (BIS)– alsmede een aantal door het Fonds Podiumkunsten gesteunde gezelschappen vertegenwoordigd zijn op het gebied van toneel, dans, opera, jeugdtheater en klassieke muziek.

Door het gemis van een Middenzaal en het dreigend wegvallen van AINSI kunnen artistieke voorstellingen op het gebied van middenzaalproducties en vlakke vloerproducties niet meer in Maastricht getoond worden. Theater aan het Vrijthof dreigt daardoor niet alleen buiten de boot te vallen in dit segment van het theateraanbod (in de categorieën toneel, dans, jeugdtheater, educatie, kamermuziek, jazz maar ook in de brede genres cabaret en theaterconcerten) maar dit zal eveneens gevolgen hebben voor de subsidie die het theater ontvangt van het Fonds Podiumkunsten.

De Middenzaal zou voor de huisgezelschappen van Theater aan het Vrijthof – Toneelgroep Maastricht, Sally Dansgezelschap Maastricht, Opera Zuid en philharmonie zuidnederland – nieuwe mogelijkheden bieden. Op dit moment maken bovengenoemde gezelschappen naast grote zaalvoorstellingen/concerten ook voorstellingen die beter in een Middenzaal tot hun recht komen. Door het ontbreken van een passende theaterzaal met de gewenste capaciteit kunnen deze voorstellingen eigenlijk niet in Maastricht gespeeld worden. Noodgedwongen worden deze producties thans opgevoerd in kleine(re) zalen zoals AINSI, Bordenhal of toneel-op-toneel in de Papyruszaal. De beperkte bezoekerscapaciteit in deze zalen maken deze producties kostbaar en niet voldoende beschikbaar voor een breder publiek. Bovendien kunnen de gezelschappen hierdoor niet werken aan een verdere uitbouw van het publiek.

De Middenzaal biedt bovendien artiesten en gezelschappen de kans om van de kleine zaal door te groeien. Niet elke artiest kan in één keer de stap naar de grote zaal maken. Een middenzaal vormt dan een logische tussenstap. Dit geldt zeker voor genres als cabaret, concerten van singer/songwriters, toneel, dans en jeugdtheater, maar zeker ook op gebied van kamermuziek.

Maastricht beschikt over vakopleidingen die nationale en internationale faam genieten. Een van de belangrijkste onderdelen van de opleiding is dat de studenten podiumervaring opdoen, zodat de opleidingen ook zichtbaar zijn voor het publiek.

- Concerten van ensembles van de afdeling klassieke muziek van het Conservatorium die thans in de Bovenzaal plaatsvinden naar de middenzaal verplaatsen waardoor de studenten – letterlijk en figuurlijk – een groter podium hebben en meer publiek kunnen bereiken;
- Productie van de studenten van de operaklas van het Conservatorium zou in de middenzaal uitgevoerd kunnen worden;
- Eindexamenconcerten voor de studenten van de afdeling jazz van het Conservatorium, die thans in de AINSI plaatsvinden;
- Afstudeerprojecten van de studenten van de Toneelacademie (regieopleiding en de performersopleiding) zouden ook in de middenzaal plaats kunnen vinden;
- Coproducties in het kader van talentontwikkeling tussen de huisgezelschappen en de vakopleidingen zouden in de middenzaal gefaciliteerd kunnen worden.

Vanuit onze huisgezelschappen, festivals en vakopleidingen wordt de urgentie van een Middenzaal eveneens onderschreven:

“

De Nederlandse Dansdagen toont al 25 jaar de meest uiteenlopende dans in Maastricht. Overal in de stad is dans aanwezig; van verzorgingshuis en stadswandeling tot aan diverse podia, met Theater aan het Vrijthof als festivalhart. Maar het knelt. De grens van beschikbare podia is bereikt. Een middenzaal in Theater aan het Vrijthof is voor de Nederlandse Dansdagen van groot belang om dans in al zijn diversiteit een volwaardig podium te blijven bieden in de stad. Een podium dat ruimte biedt aan talenten en meesters én een podium dat Maastricht kansen geeft om zich te ontwikkelen tot een ware cultuurstad.

- Martine van Dijk en
Ronald Wintjens, directie

”

“

Voor ons als Conservatorium is de Middenzaal zeer belangrijk voor het geven van kamermuziekconcerten (als oefening in de professionele praktijk) en als uitvalsbasis voor onderwijs met kleine ensembles. Het leren/oefenen van presenteren en concerteren in een ‘echte’ zaal is zeer belangrijk voor de ontwikkeling van de musicus van de 21-ste eeuw. Ook valt te denken aan het uitvoeren van kameropera’s in samenwerking met de EOA of lessen zoals moving techniques, theaterlessen of andere groepslessen. Voorspeelavonden, klasconcerten of eindexamens in deze Middenzaal zouden ook prachtig zijn.

- Mette Laugs, hoofd programma

”

“

De Toneelacademie juicht de bouw/inrichting van een up-to-date, flexibele Middenzaal aan het Vrijthof toe. Zo'n zaal biedt sowieso meer mogelijkheden tot de programmering van de theatergroepen die bewust op het midden-formaat werken en/of minder uit de voeten kunnen in de Bovenzaal of de Papyruszaal. En dat zijn er nog al wat. Die gezelschappen lijken om die redenen uit te wijken naar PLT Heerlen. En daardoor mist Maastricht echt wel een deel van het interessante aanbod. Namelijk dat deel waar de artistieke avonturen en innovaties doorgaans plaatsvinden. Maar zeker in het licht van de voorgenomen nauwere samenwerking tussen de Toneelacademie en Theater aan het Vrijthof, is de overstap van ons eigen kleine formaat aan de Lenculenstraat naar de Middenzaal aan het Vrijthof zowel technisch als in ruimtelijk opzicht aantrekkelijk. Op die manier vinden onze praktijkoefeningen een heel directe aansluiting bij de toekomstige beroepspraktijken van onze studenten.

- Rob Ligthert, directeur

” t

“

Voor Opera Zuid is educatie en participatie onlosmakelijk verbonden met het publiek van toekomst voor opera. Om die reden streven wij ernaar ieder seizoen een familievoorstelling te maken, ook in coproductie met onze partners de Nederlandse Reisopera en De Nationale Opera zodat jong talent de kans krijgt zich te presenteren aan publiek. Voor dit soort producties is een middenzaal, waar premières en reguliere voorstellingen kunnen plaatsvinden, voor Opera Zuid essentieel. Nu vinden deze voorstellingen nog plaats in onze studio Malpertuis – een prachtige plek voor repetities en try-outs maar onvoldoende geoutilleerd als het gaat om techniek, akoestiek en publieksontvangst.

- Jurjen Toepoel, hoofd marketing & beleid

”

“

Maastricht profileert zich als stad met een bloeiende maakcultuur. Dat vraagt ook om ruimtes waar professionals, amateurs en publiek elkaar kunnen treffen; professionele theaterzalen passend bij alle type voorstellingen die binnen het Maastrichtse, Limburgse en Nederlandse speelveld worden gemaakt. De familievoorstellungen van BIS-jeugdpodiumkunstgezelschap ‘Het Laagland’ horen qua formaat en publieksbereik niet thuis in de kleine zaal maar evenmin in de grote zaal. De middenzaal is ons speelveld. Dit geldt niet alleen voor Het Laagland maar voor tal van collega-gezelschappen. De AINSI was als podium niet ideaal, maar nu kan Het Laagland helemaal niet met familie-voorstellungen in Maastricht terecht. Dat zit onze samenwerking met zowel Theater Het Vrijthof als met Kaleidoscoop en dus onze voorstellingen voor zowel familiepubliek als schoolkinderen écht in de weg. Maastricht wil toch niet verstoken blijven van kwaliteitsaanbod dat met steun van de provincie en OCW wordt geproduceerd? En zeker niet van aanbod gericht op jeugd, het publiek van de toekomst. Maastricht maakt cultuur, cultuur maakt Maastricht? Maak dan nu echt werk van een Middenzaal!

- Simone Mager, algemeen directeur

”

t